GAZETA KRAKOWSKA

Nro 98.

Z KRKOWA DNIA 6 GRUDNIA 1820 ROKU WE SRODĘ

Z Warszawy d. 24 Listopada.

RAPPORT RADY STANU

o dwuletnich czynnościach Rządu, czytany na drugim posiedzeniu Izb połączonych dnia 14go Września r. b.

(Dokończenie.)

W tym obrazie czynów Administracyi kraiowey, dostrzegasz Wasza Cesarsko-Królewska Mość, w iakim sposobie uwagi Izb i petycyie Poselskiey, co do szczególnych przedmiotów wpływały na działania wydziałów Rządowych, lub dla iakich powodów niektóre z nich wpływać nie mogły. Przychodzi z kolei mówić o dostrzeżeniach Izb obudwóch maiących za cel rozwiniecie Konstytucyi, lub zastósowanie do niey trwaiących urządzeń.

Nayważnieyszem było żądanie Izb obudwóch, tyczące się wypełnienia artykułu 47 Konstytucyi, który przepisuie: aby każde postanowienie było zaświadczone podpisem Ministra Naczelnika Wydziału. Wasza Cesarsko-Królewska Mość z upodobaniem przyznałeś trafność z tego względu wyrażonych uwag, a skoro naywyższą swoią wolę obiawić raczyłeś, wszystkie odtąd postanowienia Królewskie oznaczone bywaią podpisem Ministrów, i noszą cechę rękoymi, iaką naród wodpowiedzialności urzędników publicznych zakłada.

Senat oświadczył troskliwość względem postanowień Rządowych, których przepisy dotykaią linii przedzielaiącey prawa Administracyyne od urządzeń Administracyi publiczney, o których artykuł 90 Konstytucyi wspomina. Mniema on, iż rozporządzenia tyczące się porządku, wykonania i szczegółów nalażą do rzędu drugich, inne zaś, które stanowią o powinnościach i stosunkach ogółu mieszkańców z Rządem już nabieraią znamion prawa; i ieżeliby nie były wydane w kształcie Statutów organicznych, powinnyby bydź przedmiotem narad Seymowych. Raczyłeś Wasza Cesarsko-Królewska Mość wezwać Radę Stanu, aby dokładnie zgłębiwszy ten przedmiot, starała się oznaczyć takowy przedział w sposobie nieścieśniaiącym nadto, ani Rządowych, ani prawodawczych atrybucyy. Z wyobrażeń iakie mamy o prawach i urządzeniach, o atrybucyiach Rządu i Seymu, zdawać się może nietrudną rzeczą wyprowadzić ogólną definicyią, lecz bacząc na tyle rozmaitych okoliczności, które we względzie postępu Administracyi z uwagi spuszczać nie można, wyznaie Rada Stanu, iż oznaczenie tey prawie niedościgłey linii między prawami Administracyynemi a urządzeniami Administracyi, staie się nader trudnem i prawie niepodobnem. Jeżeli byłoby niezawodną prawdą, iż wszystko, co się tycze wspólnych między sobą stosunków

obywateli, wszystko co ma związek z ogólnem dobrem kraiu, wszystko co może iakkolwiek wpływ wywierać na wewnętrzną iego administracyią, kiedy się wyrazu tego w całey rozciągłości używa, wszystko co się do publicznego ściąga porządku, nie w szczegółach, które zostawić można władz mieyscowych czynności, lecz w układzie środków, które onego zasadę stanowić maią, powinno bydź przedmiotem praw administracyynych; przychodzą na myśl ważne zapytania: czyliby było zgodne z dobrem ogólnem kraiu, gdyby stosownie do takowey definicyi rozporządzenia tyczące się zdrowia, których ważność dla wszystkich mięszkańców kraiu iest niezaprzeczoną? policyyne urządzenia chwilową powodowane potrzebą, lecz na całą rozległość Królestwa rozciągaiące się? urządzenia ciągle odmienne według czasu i okoliczności, a które przecież nie byłyby obcemi ogólnem mięszkańców stosunkom, i których wykonanie ściągałoby się prawie do codziennych wypadków, iako to: urządzenia tyczące się spławów, iarmarczne, tyczące się wywozów wzbronionych na iakiś czas z powodu niedostatku, nakoniec, postanowienia o rzemieślnikach, służących, i t. d., które wszystkie ogólny maią wpływ na cały kray, i według tey-że samey definicyi powinnyby się mieścić w rzędzie praw administracyynych? gdyby mówię nie mogły bydź wykonane bez uczestnictwa reprezentacyi narodowey, która częstokroć zwołanąby się znalazła zbyt późno, dla zapobieżenia złemu, które czyn Administracyi w samym byłby związku przytłumił? Z takowego rzeczy porządku czyliżby nie musiała wyniknąć konieczność, albo szkodliwego spóźnienia zaradczych środków, gdyby naymnieyszey z strony mięszkańców wymagały ofiary, albo gwałcenia nieustannie takowego prawa dla przeważnieyszych okoliczności? co przecież musiałoby znaleść usprawiedliwienie, i przez naglące niebezpieczeństwo i przez ochrończe skutki. Czyliż stawiać w takowem położeniu Rząd, byłoby korzystnem dla kraiu? Rada Stanu zadaiąc sobie takowe pytania, nie może nie wyznać, iżby artykuł ten Konstytucyi nie był zbyt ważnym, równie dla Rządu, iak dla mięszkańców, i aby w rozwinieciu iego należało pomnieć: iż konstytucyia iako drogi skład powierzony straży obecnego plemienia, iest własnością wszystkich pokoleń, a zatem, że narozwiiaiąc iey rozporządzenia baczyć usilnie należy, aby przez troskliwą obawę narażenia pomyślności obecnego plemienia na uszczerbek; na szczęściu przyszłego rodu nie uczynić przywłaszczeń. Dla tego Rada Stanu naradzaiąc się nad tym przedmiotem, uznała rzeczą pewnieyszą dla Rządu, bezpiecznieyszą dla narodu, zebrać przez szczegóły potrzeby, wypadki i środki, któreby według swoich rodzaiów uszykowane i wcielone w kodeks wieyski, drogowy, leśny, górniczy i t. d. w iedney Administracyynych praw xiędze wystawiły prawidła postępowania i obręby dla władzy wykonawczey uświęcone przez prawodawczą, a przeto same z siebie zakreśliły wyraźnieyszą i nieprzestępną linią, nad tę, iakąby przez ogólną definicyią odznaczyć można. Już niektóre z takowych kodexów zaymuią Wydziały rządowe, i na przyszłe posiedzenie Seymu będą mogły bydź przedstawione Izbom; tymczasem ta linia znaleść się powinna w sumienności Rządu i ufności mięszkańców, a zaręczona odpowiedzialność Urzędników władzę wykonawczą sprawuiących, zapewnić iest zdolną przeciw wszelkim z ich strony nadużyciom i przywłaszczeniom.

Postanowienie Namiestnika Waszey Cesarsko-Królewskiey Mości z dnia 4 Sierpnia 1816 roku za zdaniem Rady Stanu wydane, rozwiiaiące artykuł 27 ustawy konstytucyyney, tyczący się odstąpienia własności prywatney na użytek publiczny, chociaż w formach, prawidłach i skutkach swoich nie zdawało się bynaymniey razić naydroższego każdemu mięszkańcowi prawa, nie zdołało przecież zaspokoić troskliwości Izb obudwóch, względem tego przez konstytucyią zawarowanego wyiątku z pod ogólney zasady, na którey się nienaruszenie niezłomnego prawa własności," iako pierwsza rękoymia porządku towarzyskiego gruntuie. Lecz wszelkich praw i urządzeń doświadczenie iest naybezstron-

nieyszym oskarżycielem lub obrońcą. Nie lęka się Rada Stanu zarzutu, iżby przypuszczona do stanowienia w takowych przypadkach, zezwoliła na odstąpienia bezkorzystne, bądź dla wygody, bądź dla pożytku, bądź dla ozdoby kraju, a ofiary uczynione z strony prywatnych, żeby nietylko komukolwiek przyniosły krzywdę, lecz nawet aby sowicie opłaconemi nie były. Rząd zawsze wystawiony w takowych razach na niemałe koszta, szukał tey iedyney korzyści: nie bydź w potrzebie używania powagi prawa, gdzie iasno i wyraźnie spodziewał się przekonać prywatnych właścicieli, i o konieczney potrzebie z ich strony ofiary, i o słuszney a nawet hoyney z strony swoiey nagrodzie, w tenczas tylko udawał się do konieczności powołania za sobą ustawy konstytucyyney i form powyższego postanowienia, gdy wszystkie środki dobrowolney ugody wyczerpanemi zostały. — Jeżeli więc petycyia Izby Poselskiey, która te uwagi nad powyższem postanowieniem poparła, co do zasady, (iż prawo powinno oznaczyć przypadki i formy tego rodzaiu) iest wspartą na obmowie konstytucyi; przeciw uskarżeniom na przepisy powyższego postanowienia, doświadczenie stałe w obronie. Ilość taxy nie była nigdy rozpoznawaną w Sądach Administracyynych, sama obrona artykułu 8 tegoż postanowienia, w skutek iego, wyroki Sądów właściwych nie w iednym przypadku zapadłe, usprawiedliwią nietylko przepisy powyższego postanowienia, lecz razem zgodne z niemi postępowania Rządu.

Atoli Wasza Cesarsko - Królewska Mość przez Oycowską swoią troskliwość raczyłeś dzielić życzenia Izb, i rozkazałeś Radzie Stanu rozwinąć ustawę powyższą. w tem wszystkiem, czegoby potrzebę wskazywało doświadczenie, lub istotna konieczność opisania, i dokładnego oznaczenia przypadków użyteczności publiczney, w którychby żądanie odstąpienia własności prywatney na użytek publiczny dozwolonem zostało. Stała się zadosyć rozkazowi Waszey Cesarsko-Królewskiey Mości: zasady w tym celu ułożone i przez Radę Stanu przyięte, rozwinięteml zostały w Kodexie postępowania cywilnego z troskliwą bacznością na uwagi Izb, i opiekuńcze Waszey Cesarsko - Królewskiey Mości zamiary. Artykuł 18 konstytucyi utrzymujący starodawne prawo Polskie *neminem captivabimus*, już iest dostatecznie rozwiniętem przez Statuta Organiczne i przez przepisy Kodexu kryminalnego przez Izby uchwalonego. Przechodził on przez tę samę Izbę Poselską, która w uwagach swoich rozwinięcia iego domaga się. Statut Organiczny Rady Stanu w artykule 39 stanowi, iż każdy urzędnik, któryby się stał winnym samowolnego uwięzienia, lub uwięzionemu nie dopuścił zanieść skargi, lub poszukiwać sprawiedliwości powinien bydź pod Sąd oddany. Kodex kryminalny nie oszczędza surowych kar przeciwko urzędnikom, którzyby naruszyli wolność osobistą; kodex postępowania kryminalnego do przedstawienia Seymowi przygotowany, wyraźniey i dokładniey oznacza przypadki i sposoby skarcenia obwinionych, uiści więc iak się spodziewać należy życzenia Izby Poselskiey, i zaspokoi troskliwość.

Nie wymienia Izba Poselska w czemby i kiedy uchybiono artykułowi 29 konstytucyi, a zatem z iakiego powodu potrzebowałby rozwinięcia i zastrzeżeń. Jeżeli wezwano kilku cudzoziemców, aby ich wiadomości i talentów użyć na korzyść kraiu i usposobienie rodaków, spostrzeże Izba Poselska, iż nie ubliżono żadnym konstytucyi zawarowaniom, gdy porówna artykuły 32, 33, 34 i 36 teyże konstytucyi, z art: 3 i 4 Statutu Organicznego o reprezentacyi narodowey.

Nie może Rada Stanu dzielić mniemania Izby Poselskiey, aby uchwała Namiestnika z mocy którey urzędnicy publiczni ogłoszeni są kandydatami z prawa do urzędów administracyynych, była przeciwna duchowi artykułu 137 konstytucyi, owszem dla tego wyłuszczyć tę rzecz Waszey Cesarsko-Królewskiey Mości przedsięwzięła, że wniosek ten znayduie co do teoryi na mylnych wsparty zasadach, a w przystósowaniu grożący szkodliwemi skutkami. Artykuł powyższy wzmiankowan stanowiąc, iż do Rad Woiewódzkich należy oczyszczanie listy

kandydatów na urzędy administracyyne, zamierzał Rządowi dostarczyć pewnieyszego sposobu sądzenia zawczasu o użyteczności urzędników, i poznania przed ich mianowaniem, iak daleko będą wzbudzać ufność w Rządzonych. Tym sposobem chciała uchwała ochronić Rząd i naród od niebezpieczeństwa trafunkowego i zawodnego wyboru; ale kiedy nienaganne sprawowanie się wybór takowy usprawiedliwia, kiedy urzędnik z zaszczytem zawodu swego dopełnia, iakiemże prawem możnaby go zmuszać do ubiegania się za kreskami, które kandydatom służą iedynie iak wróżba przymiotów, których Urzędnik iuż dał dowody? Jak pożytecznem iest bez wątpienia dla Rządu, żeby oczyścić liczny poczet ubiegaiących się o urzędy publiczne, bez dania żadnego dowodu zdatności, tak byłożby sprawiedliwie, podciągnąć pod powtóraą a nie zawsze niemylną probę tych Urzędników, którzy iuż niezawodnieysze w sprawowaniu urzędów pozyskali świadectwo?

Nie należy taić, aby takowe zastósowanie ducha konstytucyi nie miało zaszczepić smutku w sercach dobrych Urzędników, odrazy i oziębłości do służby publiczney; dla złych wszystkie środki, wszystkie sposoby są otwarte, każde pole gdzie namiętności, urazy, nienawiści lub przychylne skłonności są w ruchu, iest dla nich pożądanem; lecz dla tych którzy przez wewnętrzną prawość, nie staraią się podobać iak sumieniu i prawdzie, którzy nieuległością w pełnieniu swoich obowiązków, niesłuszne ściągać mogą zarzuty, cóżby pozostało? iak zeyść z swych mieysc z żalem do Rządu i narodu, że tak źle ich zasługi ocenił. Czyliż sami wybieraiący mogliby się cieszyć z takowego wypadku, któryby ich dobrych Urzędników pozbawił i razem działania Rządu zatamował? Mogliby się zapewne kiedy zdarzyć między Urzędnikami tacy, co własne wady barwiąc pozorem publiczney gorliwości, nie zdolni miarkować postępowania w sposobie równie dalekim od niedołężnego ulegania, iak groźnego musu, nie umieliby iednać rozkazom Rządowym chętnego posłuszeństwa podwładnych, i naprzykrzywszy się mięszkańcom, nie zasłużyliby się Rządowi; lecz przeciw takim prawo przepisuie sposoby skarg i ścigania nadużyciów, przecież aby się złych pozbyć, dobrym ubliżać nie należy.

Wasza Cesarsko-Królewska Mość obeymuiąc ten kray pod swoię opiekę, dałeś narodowi wzór miłości, porządku i sprawiedliwości; nie wchodząc w położenie urzęduiących, w iakiem się w tenczas względem interessu Waszey Cesarsko-Królewskiey Mości znaydowali, raczyłeś wszystkim łaskawością swoią zapewnić właściwe ich mieysca; nadawszy potem Konstytucyią Królestwu, powołałeś do sprawowania urzędów w nowym zawodzie, mężów w dawnym porządku rzeczy zasłużonych, z gorliwości ich dla kraiu, czyniąc wróżbę gorliwości dla Waszey Cesarsko Królewskiey Mci Rządu.

Nie można narodowi chlubnieyszego do naśladowania wystawić przykładu, iak dobrotliwego Króla; i nie wyznać, iż gdy życzenie Izby Poselskiey w przekonaniu Rady Stanu, nie mogło bydź ściśle zastosowanem do ducha Konstytucyi, ani wróżyć prawdziwego dobra kraiu, uskutecznionem bydź nie mogło.

Nakoniec Senat przesłał oddzielnie przed zamknięciem posiedzeń zeszłego Seymu uwagi nad Statutami organicznemi o reprezentacyi narodowey i o Senacie przekładaiąc potrzebę zmian, których konieczność dwóchletnie doświadczenie wskazało. Zaięła się była Rada Stanu rozbiorem przyłączonych uwag i powodów, ale zbyt krótki czas przy kończącym się Seymie nie dozwolił wnieść umówionych odmian na posiedzenia przeszłego zgromadzenia Reprezentantów; ta przewłoka nie stała się bezkorzystną: przebyły dwa lata doświadczenia, które iest nayleprzym mistrzem dla udoskonalenia praw i urządzeń. Wasza Cesarsko-Królewska Mość rozważaiąc uwagi Senatu, nietylko wyżey wspomnione Statuta, lecz i wszystkie inne rozkazałeś Radzie Stanu wziąść pod rozbiór i rozwagę, daiąc iey tę zbawienną przestrogę, iż prawa trwałością nabieraią uszanowania. Na tey zasadzie pracowała Deputacyia wyznaczona z Rady Stanu przez Namiestnika, a te obydwa Statuta iuż roztrząsane i przyięte w teyże Radzie, przygotowane są do narad Izb Seymo-

wych.

Obraz ten kraiu i czynności Administracyi dozwolsz Wasza Cesarsko-Królewska Mość; aby Rada Stanu zakończyła wspomnieniem o duchu publicznym narodu, o którym znaydniąc uwagi w rapporcie Kommissyi Spraw wewnętrznych i Policyi, nie godzi się iey przemilczeć.

Przywiązanie do obecnego porządku rzeczy, iest iedno i niezmienne: samo spoyrzenie na inne kraie, na stan obecny całey Europy we względzie politycznych swobód i ciężarów publicznych, skłaniałoby do ocenienia losu naszego, gdyby sercom Polskim potrzeba innych pobudek nad te, które ich do tylu ofiar unosiły. Jeżeli więc dały się słyszeć gdzieniegdzie utyskiwania, nie możnaby ich bez krzywdy uczuciów narodowych przyznawać innym przyczynom, iak temu kłopotliwemu położeniu właścicieli gruntowych, w którem ich stawia zawisłość handlu od obcych, trudność spienieżenia plodów pracy, i ten dolegliwy brak pieniędzy, który uchylaiąc stosunek między możnością, a ciężarami, na mnieyszą ofiarę czyni przykrzeysza, letki przy sposobności nakład, przerabia w ciężar. W chwilach woyny i niebezpieczeństw za oyczyznę ponoszonych odrywaią się umysły do wynioślëyszych uczuciów: odgłos sławy głuszy domowe cierpienia; cisza pokoiu zwraca uwagę na bliższe i wrodzone stosunki, budzi niecierpliwość, która nie mierząc ani okoliczności, ani przeszkod, więcey wymaga niżeli iey sam czas udzielić może, którego iest przedmiotem prędko psuć, powolnie naprawiać.

Kocha narod z zapałem Konstytucyą, i w niey widzi rękoymią swobód i pomyślności swoiey; lecz umie i umieć będzie stać się godnym iey korzyści, przez nieograniczona ufność w swoim Dobroczyńcy, przez nadanie miary uczuciom i pragnieniom swoim, przez postępowanie ciągle w ścisłem porozumieniu z okolicznościami, które się od niego surowey baczności na własne kroki dopominaią. Może naystarsi z nowoczesnych ludów w używaniu wolności wychyliliśmy ten kielich zdradliwego trunku do dna, i dopiero dowiedzieliśmy się przy zgonie, iak śmiertelna do niego przymieszaną była trucizna. Nie my więc od obcych wzory brać winniśmy, lecz raczey stać się dla nich przykładem, tak iak dla siebie w nas samych mamy przestrogę i naukę. Nie znaydą więc w tym kraiu naśladowania, ani błędne mniemania, ani niebezpieczne marzenia, ani wymagania nieprawe, ani pozorem ducha publicznego ubarwione, a rozwiozłości raczey niż rozumney swobodzie sprzyiaiące osobistego interessu łudzenia; niech one obłąkuią tych, co oyczyzny nie tracili; my cudem do życia wroceni, nie dozwolem na szwank narazić sprawy, która nas tyle ofiar kosztowała; i tych drogich nadziei, które dążenia nasze krzepić i iednoczyć powinny. Bezpieczeństwo osób i własności oraz byt dobry wszystkich mięszkańców, a szczególniey ludu wieyskiego, stanowi wewnętrzną i prawdziwą szczęśliwość kraiu; pierwszego używamy z daru Konstytucyi, drugie ieżeli mimo wszelkich starań Rządu, dla okoliczności niezawisłych od iego mocy, w postępie swoim, znayduią przeszkody, iest dla nas otwarte pomyślności źrodło w wspaniałości Króla Dobroczyńcy, i w własnych usiłowaniach, stać się iey godnemi.

W Warszawie d. 5 Września 1820 r.
(pod.) *Zaiączek*

Z Paryża d. 18 Listopada.

Wczoray obchodzone były u Dworu uroczyście urodziny Królewskie.

Mowią, iż izby prawodawcze zwołane zostaną na 3 Grudnia, a 4go odbędzie się chrzest Xcia Bordeaux.

Nowe urządzenie woyska iest nader ważne, ponieważ pułki mniey zawisłemi będą od mieyscowego wpływu, niżeli dawne legiiony, i ponieważ przez pomnieyszenie korpusów wyydzie ze służby do 1800 officerów, których przeszły Minister woienny umieścił, i którzy nie zasługiwali na zaufanie Rządu. Woysko składać się na przyszłość będzie z 200 bataliionów, czyli ogolem z 157,000 głów.

Sławny niegdy członek konwencyi narodowey Tallien umarł tu w 54 roku życia. Monitor czyni uwagę: że lubo Tallien należał do obrzydłych scen rewolucyi, przez obalenie iednak w 9 termidora Robespierra, do czego szczególniey się przyłożył, uratował życie mnostwu ofiar. Podczas rewolucyi nie zrobił maiątku; w r. 1814 otrzymał od Króla pensyią; ale ią w r. 1815 utracił, ponieważ podpisał dodatkowy akt Napoleński. Miał także bydź na owczas iako Króloboyca z kraiu wygnany, ale przez wzgląd na iego skołatane zdrowie otrzymał przebaczenie. Na końcu życia zostawał w wielkim niedostatku; ieden z Ministrów dowiedziawszy się o tem, miał go wesprzyć.

Kapitan Freycinet, który wysłany był na nowe odkrycia, powrócił d. 13 b. m. z Rio - Janeiro do Hawru.

Hr. Helmstadt w departamencie Mozelli uposażył byłego iednego woyskowego z powodu urodzenia się Xcia Bordeaux 1000 Fr.

Jeden z ubogich tuteyszych stawił ostatni grosz na lotteryią, i gdy spostrzegł na tablicy, że iego numera wygrały, padł i umarł z zbyteczney radości.

We wsi niedaleko St. Calais w departamencie Sarty została niedawno kupcowa od dwuch zręcznych oszustów oszukaną. Jeden z nich udał się za pułkownika powracaiącego z wyspy S. Heleny i maiącego drogie dyiamenty; ale nie sądząc tego wielkiego skarbu przy sobie we Francyi bezpiecznem, postanowił go za 6000 Fr. sprzedać. Kupcowa miała chęć kupienia go, ale się ieszcze namyślała. W tem przyszedł umówiony towarzysz rzekomego pułkownika, i oświadczył, iż za tę cenę kupi te kamienie; lecz do całey summy brakuie mu 35 luidorów. Prosił więc kupcowy, aby ich pożyczyła i zostawiła sobie pierścień Cesarzowey Maryi Ludwiki i inne kleynoty w zastaw. Niedoświadczona kupcowa uczyniła to, lecz zastawuiący więcey się po fałszywe swoie kleynoty nie pokazał.

Z Londynu d. 18 Listopada.

Członki strony oppozycyyney ciągle odwiedzaią Królową, a niektorzy nawet z żonami swoiemi. W przyszłą niedzielę przyymie Królowa S. Kommuniią w Kościele Hammersmith, a w niedzielę następną znaydować się będzie na nabożeństwie w Kościele S. Pawła, dla podziękowania Opatrzności za szczęśliwe iey uratowanie od uknowanego przeciw iey osobie i życiu spisku. O tem postanowieniu swoim doniosła Lordowi Prezydentowi Londynu. — Szambelan Królowey napisał z iey rozkazu następuiący list do Lorda Liwerpool:

" Upoważniony zostałem od N. Królowey do żądania od Rządu J. K. Mci, aby iey bez dalszey odwłoki wyznaczony był na mięszkanie z przyzwoitem do iey dostoyności uporządkowaniem pałac, do którego chce się zaraz przenieść. Aż nadto długo odwłoczonem iuż to było, czyli dla uchybienia iey dostoyności, czyli też powadze korony, Królowa Jmć pomiia to dla niey uchybienie; ale sądzi, iż Rząd nie zechce dłużey ociągać z względem onego dopełnienia. "

Lord Liwerpool odpisał na to, iż żądanie Królowey oznaymił Królowi, ale dotąd nie odebrał ieszcze na nie odpowiedzi. Poźniey iednak odpisał w treści: — Że od J. K. Mci odebrał zlecenie, aby uwiadomił Królową, że w tey chwili J. K.

M. nie iest w możności wyznaczyć pałac Królewski na iey mięszkanie. Lord Liwerpool ma daley zlecenie donieść Królowey, iż aż do zeyścia się parlamentu wypłacana iey będzie dotychczasowa summa, póki parlament nie oznaczy roczne iey wypłacać się maiącey kwoty. Lord Liwerpool daie oprocz tego poznać, iż ta odpowiedź nie oznacza, iakoby dawniey ofiarowane iey warunki, nie miały iuż mieysca.

Gazeta Times wyraża: iż zaprzeczenie Królowey pałacu, iest burzą, którey skutków wyrachować nie podobna. Ministeryialne pisma kłocą się jednak oto z powyższą gazetą.

Słychać, iż na przyszłem posiedzeniu parlamentu wniesiony zostanie układ między Królem i Królową. Tymczasem Królowa przyymuie Dwor, który iey dostoyności przystoi.

Zaszły iuż cztery protestacyie wielu parów przeciw cofnieniu billu przeciw Królowey, a gazeta Morning-Chronicle twierdzi, iż Lord Kanclerz podpisze ie sczcze piąty przeciw temuż środkowi, i zapytuie się, czyli Lord Liwerpool może w takich okolicznościach utrzymać się na urzędzie?

Zdaie się potwierdzać, iż obie izby parlamentu od 23 Listopada do Stycznia będą odroczone.

Wczoray po południu rownie iak w poprzedzaiących dniach odbyła się gabinetowa rada w wydziale spraw zagranicznych i po iey ukończeniu Lord Liwerpool wyiechał do swey wsi Combewood.

Parafiie Cripplegate i Bishopsgate uchwaliły podać Królowey adres powinszowania. Ławnik Wood oświadczył na ich zgromadzeniu, iż Królowa ani przez obietnice, ani przez groźby nie skłoni się do opuszczenia Królestwa.

Około świąt Bożego Narodzenia oczekiwane iest rozwiązanie Królewicowey Xiężny Klarencyi.

Względem przyszłego postępowania Ministrów względem Królowey podzielone są zdania; podług iednych Lord Ellenborough za otwarciem parlamentu wnieść ma do Króla adres, aby postępowanie Królowey na stałym lądzie nagadnionem zostało; podług innych, a mianowicie gazety Morning-Chronicle, oprą się żywo temu wnioskowi Ministrowie Liwerpool i Harrowby.

P. Canning powrocił tu z Paryża.

Podczas ostatniego burzliwego i radosnego obchodu usunięcia sprawy Królowey, ieden z cieszących się ustrzelił przechodzącey przez ulicę poważney kobiecie nos i całą twarz zeszpecił. Człowiek został przez powoz, którego przelękły się konie, przeiechany i utracił życie. Wielu innych ludzi odeszli z pokaliczonemi rękami i nogami. Przez wystrzały z 7 małych działek, które raduiący się dostali, wiele osób skaliczonych zostało. Przez przywiązanie do ogona kota małey pochodni, którego do pewnego domu wrzucono, wszczął się pożar, podczas którego wiele ludzi pokaliczonych zostało.

Wczoray mięszkańcy parafiy S. Błażeia i S. Jerzego zebrali się na zgromadzenie, na którem uchwalili adres powinszowania Królowey ukończenia sprawy, i adres do Króla o oddalenie teraźnieyszych Ministrów. Podobneż zgromadzenia odbyły się w wielu innych mieyscach.

Pisma opozycyyne powstaią teraz naymocniey przeciw Ministrom i wyrzucaią im mnostwo błędów.

Podług zrobioney przez admiralicyią litograficzney morskiey mappy o ostatniey do bieguna północnego wyprawie, zdaie się, iż sund Lancastra iest 150 mil długi, a 20 do 25 szeroki. (*) Zresztą iakkolwiek ta wyprawa nie dopięła celu swoiego, przyłożyła się iednak wiele do żeglugi handlowey. Wiele okrętów wyszłych na połów wielorybów, odważyło się tego roku popłynienia aż do sundu Lancastra i z znaczną ztamtąd zdobyczą powrociły. — Kapitan Parry udał się pod żagle d. 1 Maia 1819. Dla dostania się do wyspy, na którey zimował, i którą po imieniu pierwszego Lorda admiralicyi wyspą Melville nazwał, musiał w długości 2 mil Angielskich na dwie stopy gruby lod kazać rozbiiać. Nieco chudych ieleni i reniferów były iedyną żywnością, którą w północnych tych okolicach znaleść można było. Maytkowie nasiali wcześniey nieco ogrodowin, z których sałatę robili, i ta ich od skorbutu ratowała. Na okrętach bawiono się grami, i t. d. Pod 90 stopniem długości kompas nie był wcale do użycia. Zimno tak było wielkie, iż z pary nad każdego maytka głową, gdzie spał, robiła się skorupa lodu.

P. William Winn, bogaty właściciel dóbr w Wallii, darował dzierżawcom swoim czynsz zalegly, którzy nazywaią go teraz Xciem Wallii.

Sprawa P. Burdetta, który za uszczypliwy list przez sąd przysięgłych za winnego uznany został, wytoczyła się do wyższey instancyi. Staie od niego P. Denman.

Z Madrytu d. 7 Listopada.

Król bawi ieszcze w Eskurial i wątpią ażeby na zamknięcie posiedzeń Stanów poiutrze ziechał. Monarcha zatwierdził także uchwałę względem wolności druku. Przełożony klasztoru w Eskurial napisał do Króla z powinszowaniem, iż zatwierdził uchwałę względem zniesienia klasztorów.

Podług budżetu na teraźnieyszy rok wynoszą wydatki 702,802,304 a dochody 550,394,272 niedostaie więc 152,408,033 realów. Niedobór ten pokryty bydź ma pożyczką 200 mill. realow. — Stany zniżyły prowizyią od długu narodowego, która w części była po 9 od 100 do 5ciu. Dobra po zmarłym Xięciu Alba, które wrociły do korony, maią także bydź na spłacenie długu narodowego sprzedane. Dochody z Xięstw Alcudia i Albufery, iakoteż z dóbr Xięcia Pokoiu użyte bydź maią na potrzeby kraiu. Hiszpanie trawiący bez urzędowego zatrudnienia za granicą pieniądze, maią o 5 od sta więcey płacić gruntowego podatku.

Ustawiczna deputacyia Stanów, która po rozeyściu się zgromadzenia istnieć będzie, iest iuż obrana i składa się z 4 Hiszpanów i 3 Amerykanów. Obowiązkiem iey iest czuwać nad zachowaniem ustaw konstytucyynych, wglądać w sprawy Rządu i zdać potem Stanom o tem sprawę. W przypadku osierocenia tronu lub gdyby Król nie był w stanie prowadzenia rządów, może nadzwyczaynie zwołać Stany.

Przybyło tu dwóch Portugalczyków dla nauczenia się szybkiego pisania i budowniczy dla odrysowania planu sali obrad Stanów.

(*) Okazuie się z atem, iż Grenlandyia nie przytyka do stałego lądu Ameryki.

DODATEK DO N^ro 98. GAZETY KRAKOWSKIEY

Z KRAKOWA DNIA 6 GRUDNIA 1820 ROKU WE SRODE.

Z Berlina d. 28 Listopada.

Nayiaśnieyszy Król nasz powrócił tu d. 25 b. m. o godzinie 6 w wieczor w pożądanem zdrowiu z Opawy. Z tegoż miasta powrócili Jenerał adjutant J. K. M. Jen. major Witzleben i tayny gabinetowy Radzca Albrecht.

Z Opawy d. 24 Listopada.

J. Cesarzewiczowska Mość Arcyxiąże Rudolf, Kardynał i Xże Arcybiskup Ołomuniecki, odprawił d. 19 w głownym tuteyszym Kościele uroczyste nabożeństwo, po którym licznie zebranym pobożnym, których Kościoł nie mógł w sobie pomieścić, dał Apostolskie błogosławieństwo. Na tymże nabożeństwie znaydowali się NN. Król Pruski i Królewic Następca tronu z częścią swoiego orszaku. Dnia tego był u naszego Dworu obiad, na którym znaydowały się wszystkie obecne tu Nayiaśnieysze Osoby, Ministrowie i znakomitsi urzędnicy Dworu Monarchów.

D. 17 o godzinie 5 z rana przybył tu z Wiednia JW. Hr. Bellegarde, Jenerał-feldmarszałek, Minister stanu i konferencyyny, i zabawiwszy dni kilka odiechał na powrot do Wiednia.

D. 21 rano odiechał ztąd na powrot do Berlina Nayiaśnieyszy Król Pruski. J. Królewicowska Mość Następca tronu Pruskiego pozostał tu ieszcze i iadł tego dnia obiad u Nayiaśnieyszego naszego Cesarza.

Z Lizbony d. 2 Listopada.

Wyznaczona tu została z 6 członków pod prezydencyą P. Gomez d'Oliveira kommissyia do obrachowania długu kraiowego.

Dawne rozporządzenia względem zabronionych w Portugalii towarów, zostały teraz zostrzone.

Dla zbiegów ogłoszono przebaczenie, ieżeli w 60 dni powrocą do swoich chorągwi.

Z Sztokholmu d. 14 Listopada.

Urodziny Królowey naszey obchodzone tu były d. 8 b. m. wystrzałami z dział i wystawieniem teatralnem w Rosersberg.

Po długich deszczach zaskoczyły nas mocne mrozy i upadło wiele śniegu.

W Gotenburgu założono niedawno na sposób Angielski instytut dla pracowitey

i służącey klassy ludzi.

Z Bruxelli d. 20 Listopada.

Goniec Królewski pobiegł ztąd do Opawy. Onegday przebiegł tędy Austryiacki goniec do Londynu.

Z Włoch d. 10 Listopada.

Podług ogłoszonego w Neapolu poszelu przywieziono tam z Palermo następujące woienne potrzeby: 120 dział rożney wielkości, 3 do 400 karabinów i 1200 baryłek prochu. Oczekiwano ieszcze 30 dział, 2000 karabinów i 1200 ochotników, którzy zaciągnęli się dobrowolnie do woyska. Palermo, to piękne niegdy miasto, iest zaledwo teraz do poznania. Do wielu nieszczęśliwych zdarzeń, które i okolice tego miasta dotchnęły, należy także wysadzenie na powietrze prochowni w Figurilla. Dwieście rokoszanow udało się tam d. 25 Wrześn a po proch. Dwoch z nich pokłuciło się z sobą, przyczem ieden z nich wystrzelił. W tey zaraz chwili wyleciała prochownia na powietrze, przyczem 89 tych nikczemników padło ofiarą. Z powozu, w którym o pół Włoskiey mili iechał Xiądz z dwiema innemi osobami, nie znaleziono nic więcey iak tylko z kół szyny.

W Livornie zabroniono wywozu prochu do Neapolu. Nowy Neapolitański Konsul nie iest tam ieszcze uznany. Zawinęło tam 8 Tunetańskich woiennych okrętów, dla zabrania zapewne swoiey korwety, która obawiaiąc się Algierskich okrętów nie śmiała wyyść na morze.

Dworu Sardyński stosować się chce co do spraw Neapolu, do postępowania Dworu Francuzkiego.

Wolne mularstwo, które połączyć chciano z związkiem Carbonar (Węglarzów) iest dawnieyszem od Chrześciaństwą i dążeniem iego iest czysta miłość ludzkości i uszanowanie dla istnieiących Rządów. Związek zaś Carbonari iest ustanowieniem nowych czasów i celem iego iest połączenie całych Włoch pod iedno berło, a zatem iest związkiem politycznym. Związek ten wszczął się w r. 1814 i patent swoiego założenia otrzymał zapewne z gabinetu Miurata. Nazwisko Carbonari wzięte iest z dzieiów Pretendenta do korony Angielskiey i oznacza wierność i przywiązanie, które niegdy węglarze Szkocyi okazali do Edwarda, syna Karola, który po nieszczęśliwey bitwie pod Cullodon błąkał się po lasach Szkockich. Miurat w usiłowaniach swoich podbicia całego półwyspia Włoskiego, polegał bardzo na wsparciu Carbonari i liczył pomiędzy niemi nayprzychylnieyszych przyiaciół; iakoż wszysey iego woienni i cywilni urzędnicy byli członkami tego związku. Lecz nim ieszcze Miurat przez Austryiaków był pobity, związek ten został iuż wylawiony. Jeden pułkownik Francuzki, który sam był Carbonarem odkrył im nietylko cel i rozgałęzienie związku, ale i należące do niego członki, które mu wiadome były. Od tey chwili zaczęło się we Włoszech naywiększe prześladowanie nietylko Carbonarów, ale i wolnych Mularzów. Dla wyśledzenia tem pewniey taynego i niebezpiecznego dla Rządu związku, utworzył się w Neapolu przeciwny tayny związek dążący do wytępienia tamtego pod nazwiskiem Calderari. Padło wiele osób pod sztyletami Calderari, ale mimo tego nie wytępiono Carbonarów, którzy, iak mó-

wią, podali teraz prośbę do Oyca S. o cofnienie klątwy, która w roku 1815 przeciw nim wydaną została.

Rozchodzi się pogłoska, że woyska Austryiackie w krótce ruszą do niższych Włoch; główna kwatera przenieść się ma za kilka dni z Treviso tymczasowo do Ferrary, a dnia 15 b. m. wszystkie woyska udadzą się z swoich stanowisk naprzód. Do kraiów Rzymskich wkroczy kilka kolumn, gdyż z Dworem Rzymskim zawarta już dawniey została umowa o przechód woyska do Neapolu.

Z Madrytu d. 8 Listopada.

Arcybiskup Walencyi podał Stanom mocną protestacyią przeciw wszystkiem ich uchwałom tyczącem się duchowieństwa. Stany posłały tę protestacyią Królowi z prośbą, aby rozkazał tego prałata w urzędowaniu zawiesić i pod sąd oddać. Zdarzenie to, pobyt Króla w Eskuriał, gdzie podług dawnego zwyczaiu otaczaią go duchowni, bliskie ukończenie posiedzeń Stanów i pogłoski o zaburzeniach wieśniaków w Galicyi i Andaluzyi sprawiły w stolicy tak dalece trwogę, iż liczne patrole podczas nocy przebiegaią ulice i Ministrowie posłali do Króla prośbę, aby zechciał iak nayprędzey do Madrytu powrócić.

Jenerał Quiroga i Hr. Maule zapewnili iednak Stany, iż zupełna panuie spokoyność w Andaluzyi i Galicyi.

Stany uchwaliły, iż nikt nie może bydź razem radcą stanu i deputowanym. — Wiele znayduiących się w Hiszpanii pustych gruntów użytemi bydź maią stosownie do uchwały Stanów, na spłacenie długu narodowego, nagrody i wsparcie zubożałych obywateli.

W Malądze umarł niedawno żołnierz z korpusu Riego na odniesione rany podczas wycieczki tego Jenerała z wyspy Leon, i został wspaniale pochowany. Do Kapucynów, którzy wzbraniali się asystować iego exportacyi, wyłamał lud fórtę i przymusił.

Z Hawanny przybył do Kadyxu Wicekról Kartageny, Samana, który wzbraniaiąc się ogłoszenia konstytucyi, został przez lud wygnany, na mieysce iego ogłosił lud Wicekrólem Jenerała de la Torre.

Z strony Króla Portugalskiego oczekiwać należy, iż nie pochwali zmienionego w iego Królestwie kształtu Rządu, i wezwie pomocy Anglii dla przywrócenia dawnego porządku rzeczy. — Hrabiowie Palmela, Lienhares i inni Portugalscy grandowie, którzy nie zaprzysięgli nowego porządku rzeczy, zostali na wygnanie z kraiu skazanemi. Marszałek Beresford miał nawet pomiędzy członkami junty znaleść przyiaciół, którzy niechętnie na iego oddalenie zezwolili.

Dnia 4 i 5 Grudnia 1820.
Cena zboż różnego gatunku na Targu w Krakowie sprzedawanych.

	1.		2.		3.		4.	
Korzec	Zł.	gr.	Zł.	gr.	Zł.	gr.	Zł.	gr
Przenicy	18	—	17	—	16	—	15	—
— Żyta	12	15	12	—	11	15	11	5
— Jęczmienia	8	—	7	15	7	—	6	—
— Owsa	5	—	4	20	4	10	4	—
— Jagieł	30	—	27	—	25	—	22	—
— Grochu	10	—	9	—	8	—	7	15
— Rzepaku	18	—	17	—	16	—	15	—

W Gdańsku dnia 24 Listopada.
Łaszt 30 Korcy wynoszący:

Przenicy	od Złp.	540	do	800.
Żyta	— —	340	—	380.
Jęczmienia	— —	260	—	300.

Owsa	— —	230	—	240.
Grochu	— —	380	—	420.

Bieg Pieniędzy
W Krakowie d. 29 Listopada.

Czer. Zł. Holl: monetą Couranl Złp	19 gr.	18
— detto Cesarski . . . . — .	19 —	12
Fryd. Pruskie . . . . . — .	34 —	—
Luidor . . . . — .	37 —	—
zoto frankowy . . . . . . — .	32 —	15

Szeiny Wiedeńskie za 100 — .	230 —	—
Złoty ryński Szeinami . — .	1 —	21

TEATR NARODOWY.

Jutro we Czwartek, to iest dnia 7 Grudnia 1820 roku, dana będzie Komedyia w 2 aktach pod nazwiskiem: *Postanowienie.* — Po którey nastąpi Opera w 1 akcie z muzyką Pana Elsnera pod nazwiskiem: *Echo.*

DONIESIENIA.

Podpisany Komornik Sądowy podaie do publiczney wiadomości, iż dnia 8 b. m. i r. o godzinie 10 ranney w Domu przy Rynku pod L. 357 sprzedane będą różne sprzęty domowe, iako to stołki, stoliki, kanapa, komoda, dwa fortepiana nowe ieszcze z roboty nie ukończone, i t. d. Przytem sprzedane będzie 8 koszul nowych z płótna cienkiego. Chęć kupna maiących na oznaczony czas i mieysce zaprasza.

W Krakowie d. 5 Grudnia 1820 r.

Tomasz Jarzyński, Kom. Sąd.

☞ Powóz Wiedeński teraźnieyszego fasonu iest wraz z parą koni za mierną cenę do sprzedania; dowiedzieć się o nim można w Rynku w Domu JP. Ekielskiego pod Nrem 263 na drugiem piętrze.

Ein moderner wiener Wagen sammt ein par Pferden ist um einen billigen Preis zu verkaufen; das Nähere ist am Platz in Herrn v. Ekielski sein Haus Nr. 263 in 2ten Stok zu erfahren.

Podpisany maiąc Rewers na pożyczone złp. tysiąc od JW. Felixa Radwańskiego, teraz Senatora Rzeczypospolitey Krakowskiey w R. 1811 na osobę swoią wydany, aże na ten dług Złp. pięćset, iuż odebrał i te na Rewersie odpisał, aże wspomniony Rewers w Sierpniu t. r. zaginął, przeto ktoby ten znalazł zgłosi się do W. Jakóba Boczkowskiego przy Nowey Bramie u Kowala w Krakowie mięszkaiącego, po nadgrodę, a Rewers iemu odda. Zarazem ostrzega się, iż wyroniony Rewers podpisanemu tylko ani komu więcey (ile że go nikomu nieodstępował) służy, gdyby zaś kto tego nabył, szkody ztąd mogące wyniknąć poniesćby musiał.

Dan w Węgrzynowicach d. 22 Listopada 1820 r.

Alexander Zapalski.

Niżey podpisany donosi Prześwietney Publiczności, iż w nowo założoney w zamku Krakowskim Raitszuli daie od niniey yszego uwiadomienia codziennie naukę ieżdżenia na koniu, tudzież konie do tressowania przyymuie. Oznaymuie oraz, iż brat iego i siostra daią lekcyie tańcowania, tak tańców balowych, iako też wyższych. Mieszka na przedmieściu Kleparz w Domu murowanym P. Lubowieckiego pod Nr. 4.

Teodor Cogen.

Ktoby sobie życzył kupić Włok na Ryby dostanie go w ulicy S. Jana pod N. 485.